

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ БЛАГОУСТРОЮ ЯК ОДНОГО ІЗ ЕТАПІВ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ігнатенко І.В.,

кандидат юридичних наук, асистент
кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Просторовою основою благоустрою вважається територія у межах населеного пункту, що складається із земель різних категорій. Найбільшу вагу серед них мають землі житлової та громадської забудови, які є просторово-територіальною основою розміщення різних за характером об'єктів та елементів благоустрою. З іншого боку, територія у межах населеного пункту являє собою складну систему об'єктів благоустрою.

Сьогодні благоустрій не може розглядатись як малозначущий, другорядний елемент при проектуванні об'єктів, плануванні територій сіл, селищ і міст, реалізації проектних рішень. Неприпустимим видається здійснення заходів з благоустрою частково чи взагалі планування і забудова певної території без її благоустрою. Завдання благоустрою полягає у належному збереженні і посиленні позитивних особливостей певних ділянок. При цьому надзвичайно важливо знайти правильний масштаб між благоустроєм, забудовою та природними умовами. В іншому разі, благоустрій і, особливо, забудова здатні зменшити цінності природного ландшафту чи, навпаки, звести нанівець елементи, що вводяться до нього людиною [1, с. 4].

Загальні засади використання територій об'єктів благоустрою встановлені Законом України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 р. № 2807-IV. Згідно із ст. 14 цього Закону об'єкти благоустрою використовуються відповідно до їх функціонального призначення для забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини на засадах їх раціонального використання та охорони з урахуванням вимог правил благоустрою території населених пунктів, місцевих правил забудови, інших вимог, передбачених законодавством. Заходи з

благоустрою, що здійснюються на таких об'єктах, являють собою роботи щодо відновлення, належного утримання та раціонального використання територій, охорони та організації упорядкування об'єктів благоустрою з урахуванням особливостей їх використання.

У зазначеному Законі встановлені певні заборони щодо використання об'єктів благоустрою («обмеження при використанні об'єктів благоустрою»). На таких об'єктах забороняється: виконувати земляні, будівельні та інші роботи без дозволу, виданого в установленому законодавством порядку; самовільно влаштовувати городи, створювати, пошкоджувати або знищувати газони, дерева, кущі; самовільно встановлювати об'єкти зовнішньої реклами, торговельні лотки, навіїйони, кіоски тощо. Оскільки до об'єктів благоустрою може бути віднесена будь-яка територія населеного пункту, вищенаведений перелік заборон не можна вважати вичерпним. Їх зміст деталізується у нормативно-правових актах інших галузей законодавства, планах зонування територій та правилах благоустрою.

Необхідно також зазначити, що благоустрою в обов'язковому порядку підлягає вся територія населеного пункту, тобто усі землі та земельні ділянки незалежно від їх категорії та суб'єктної приналежності. До того ж забороняється прийняття в експлуатацію об'єктів нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту будівель чи споруд без проведення комплексного благоустрою відповідної території (ч. 3 ст. 22). Тому при прийнятті органами державної влади чи місцевого самоврядування рішень про надання (передачу) земельних ділянок в межах населених пунктів для містобудівних потреб, слід передовсім звертати окрему увагу на необхідність здійснення заходів з благоустрою.

Здійснення заходів з благоустрою на земельних ділянках у межах населених пунктів відбувається відповідно до встановленого цільового призначення земельних ділянок. Елементи благоустрою, інші будівлі та споруди розміщуються та утримуються відповідно до законодавства, містобудівної та землевпорядної документації, планів зонування території, а також документації з питань благоустрою.

Більшої деталізації питання благоустрою земельних ділянок у межах населеного пункту отримують на місцевому рівні шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів. Так, наприклад, рішенням Харківської міської ради від 16.11.2011 р. № 504/11 затверджені Правила благоустрою території міста Харкова, в яких окрему увагу присвячено порядку здійснення благоустрою, утримання об'єктів та елементів

благоустрою під час будівництва, проведення земляних, монтажних, ремонтних та інших робіт. Зокрема, Правилами встановлено, що суб'єкти господарювання та фізичні особи зобов'язані: 1) утримувати в належному стані та у встановленому порядку огороджувати відведені під будівництво земельні ділянки; 2) здійснювати виконання підготовчих, будівельних (монтажних) робіт з додержанням будівельних норм та правил у відповідності до порядку, визначеному чинним законодавством. Прийняття в експлуатацію об'єктів нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту будівель чи споруд без проведення комплексного благоустрою відповідної території забороняється; 3) проводити ремонтні роботи на фасадах будинків і споруд з обов'язковим використанням заходів безпеки та протипилових засобів; 4) проводити підземні та будівельні роботи, насипання, намивання ґрунту, піску, встановлення огорож, механізмів та обладнання, тимчасових споруд, побутових вагончиків, складування конструкцій і матеріалів, з чітким додержання вимог та умов проекту організації будівництва, державних будівельних, санітарних норм та правил; тощо.

Як зазначає Ріпенко А. І., благоустрії немов би «протистоїть» забудові та стримує її, постає екологічною складовою процесів планування, забудови та реконструкції територій населених пунктів чи їх частин. Він також вирішує питання, які безпосередньо не належать до завдань містобудування та не регулюються містобудівним законодавством [2, с. 400]. У зв'язку з наведеним інженерна підготовка територій та їх благоустрії самі собою спроможні завдати шкоду навколишньому середовищу (порушення земель) [3, с. 68], тому ці відносини мають бути регламентовані системою нормативів екологічної спрямованості. На жаль, діючі нормативи в галузі благоустрою практично не враховують цього аспекту.

Лише деякі положення передбачені в законах України «Про основи містобудування», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про архітектурну діяльність», наказі Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» від 19.06.1996 р. № 173, наказі Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства «Про затвердження Порядку проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів» від 23.09.2003 р. № 154, ДБН 360-92 «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрії територій».

В Законі України «Про основи містобудування» визначено, що будівництво об'єктів благоустрою населених пунктів, будучи невід'ємною складовою процесу містобудування (містобудівної діяльності), має відбуватись узгоджено та гармонійно з іншими процесами з метою створення та підтримання повноцінного життєвого середовища. Згідно з наказом Міністерства юстиції України «Про затвердження класифікатора галузей законодавства України» від 02.06.2004 р. № 43/5 благоустрій, озеленення міст та інших населених пунктів обліковується у складі галузі законодавства «будівництво, містобудування та архітектура». З позиції будівельних нормативів благоустрій належить до одного з видів будівництва (додаток до листа Держбуду України щодо віднесення ремонтно-будівельних робіт до капітального та поточного ремонтів від 30.04.2003 р. № 7/7-405) і обов'язково включається окремим розділом до проекту і кошторису будівництва основної будівлі (пп. 2.4, 6 п. 2.4, пп. 2.8.4 п. 2.8 та додаток Б до Правил визначення вартості будівництва ДБН Д. 1.1-1-2000, затверджених наказом Держбуду України від 27.08.2000 р. № 174. Тобто по закінченні будівництва прилегла упоряджена територія підлягає прийманню відповідною комісією в експлуатацію разом з будівлею.

Оскільки до об'єктів благоустрою належать також зелені насадження слід дотримуватися вимог нормативних документів, які регламентують особливості поводження з ними, а саме: Методичних рекомендацій з обліку зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Мінбуду України від 22.11.2006 р. № 386, Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Мінбуду України від 10.04.2006 р. № 105, Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України, затвердженої наказом Держбуду України від 24.12.2001 р. № 226. Якщо в процесі благоустрою території проводитимуться роботи з видалення зелених насаджень (дерев, кущів, газонів і квітників), то необхідно керуватися Порядком видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 р. № 1045.

Таким чином, на даний час діє великий (проте недостатньо упорядкований та не систематизований) законодавчий масив, присвячений регламентації правових відносин у сфері благоустрою як одного із етапів містобудівної діяльності. На жаль, норми законодавства з питань благоустрою на даний час не характеризуються високим рівнем внутрішньої узгодженості, що є досить актуальною проблемою.

Завданням благоустрою повинно виступати не лише проектування та спорудження певних об'єктів і елементів, а й їх подальше раціональне використання та належне утримання.

Як відомо, у межах населених пунктів заходи щодо раціонального використання та ефективної охорони полягають ще й у забезпеченні належного санітарно-епідеміологічного стану земель шляхом здійснення своєчасного прибирання, недопущення забруднення відходами та стічними водами, збереження існуючих ландшафтів та зелених насаджень, раціонального використання вилучених ґрунтів для поліпшення стану об'єктів благоустрою тощо. Це значною мірою зближує «охорону земель» та «благоустрій» у межах населених пунктів. Об'єктами заходів щодо раціонального використання та ефективної охорони постають певні об'єкти благоустрою у межах населених пунктів. Благоустрій територій, в цьому контексті, «протистоїть» їх нераціональній забудові.

Використані матеріали:

1. Балакшина Е. С. Благоустройство территории жилой застройки / Е.С. Балакшина. М.: Стройиздат, 1969. - 191 с.
2. Ріпенко А. Еколого-правовий зміст благоустрою земель житлової та громадської забудови / А. Ріпенко: матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Четверті Прибузькі юридичні читання», (28-29 листопада 2008 року) / За ред. В.І. Терентьєва, О.В. Козаченка. Миколаїв: Ліон, 2008. - С. 399-401.
3. Федорова Н. Охрана и рациональное использование земель в строительстве / Н. Федорова // Право и экономика. - 2003. - № 6. - С. 68-71.

Укладачі:

Носік В.В., д.ю.н., проф.;

Євстегієв А.С., к.ю.н., доц.;

Кучерова М.П., асп.

Відповідальність за зміст та оформлення публікацій несуть їх автори.

Від правової охорони природи Української РСР до екологічного права України:

Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 травня 2017 р., м. Київ /
Укладачі: В.В. Носік [та ін.]; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. –
Чернівці: Кондратьєв А.В., 2017 – 352 с.

ISBN 978-966-7957-20-9

Збірник містить тези наукових доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з обговорення актуальних проблем охорони природи, аграрного, земельного, екологічного, природодресурсного та інших галузей права крізь призму життєвого шляху, практичного досвіду і наукової спадщини доктора юридичних наук, професора В.Л. Мунтяна.

Збірник розрахований на науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться проблемами правової охорони природи, аграрного, земельного, екологічного та природодресурсного права.

<i>Гафурова О.В.</i> Розвиток наукових підходів щодо екологізації аграрного законодавства.....	77
<i>Харитонова Т.Є.</i> Особливості здійснення земельного сервіту на певних категоріях земель.....	82
<i>Бугера С.І.</i> До питання вдосконалення правового регулювання якості сільськогосподарської продукції в процесі її переробки.....	87
<i>Багай Н.О.</i> Принципи аграрного законодавства України.....	90
<i>Бахуринська М.М.</i> Правові форми державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання.....	94
<i>Бусуйок Д.В.</i> Управлінські та сервісні правовідносини у сфері використання й охорони земель: підходи до дослідження.....	97
<i>Григор'єва Х.А.</i> Правові особливості бюджетної дотації сільськогосподарським товаровиробникам.....	101
<i>Духневич А.В.</i> Втілення у систему національного законодавства нормативних положень багатосторонніх угод СОТ щодо забезпечення внутрішньодержавної підтримки виробництва сільськогосподарської продукції.....	105
<i>Заєць О.І.</i> Деякі особливості оформлення права власності на землю в порядку спадкування.....	108
<i>Карпінська Н.В.</i> Духневич А.В. Правова природа багатосторонніх угод Світової організації торгівлі у аграрному законодавстві України.....	113
<i>Костяшкін І.О.</i> Окремі методологічні засади реалізації права власності на землю в Україні в умовах сталого розвитку.....	116
<i>Курман Т.В.</i> До питання про економіко-екологічні заходи забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва.....	120
<i>Лісова Т.В.</i> Сучасні питання правового забезпечення відновлення земель.....	125
<i>Марусенко Р.І.</i> Традиційні права на землю.....	129
<i>Степська О.В.</i> Істотні умови договору оренди земель сільськогосподарського призначення.....	133
<i>Федорович В.І.</i> Права власників земельних ділянок та землекористувачів на користування надрами.....	137
<i>Шарапова С.В.</i> Деякі питання становлення та розвитку законодавства щодо охорони земель лісгосподарського призначення.....	140
<i>Ігнатенко І.В.</i> Правове забезпечення здійснення благоустрою як одного із етапів містобудівної діяльності.....	144
<i>Савельєва О.М.</i> Про перспективи розвитку інформаційних правовідносин в агросфері України.....	148
<i>Самсонова Я.О.</i> Правове забезпечення державної підтримки виноградарства в Україні.....	151
<i>Федчишин Д.В.</i> Щодо співвідношення понять «права на землю» та «земельні права».....	154
<i>Караханян К.М.</i> Щодо особливостей застосування окремих принципів проведення земельних торгів.....	157
<i>Волошин С.І.</i> До питання про погодження земельпорядної документації.....	160
<i>Дударенко В.В.</i> Особливості агрохолдингу як організаційно-правової форми господарювання у сільському господарстві України.....	163